

Dekolonisatie Nederlands-Indië 1945 – 1950

Feitenrelaas

07-04-2021

INHOUD

Data 1945	3
Data 1946	9
Data 1947	14
Data 1948	18
Data 1949	22
Nabeschouwing	28
Overige relevante data	29
Slot	33

Data dekolonisatie Nederlands-Indië 1945 – 1950

1945

Mei 1945

Capitulatie Duitsland.

29 mei 1945

Brede onderzoekscommissie 'Indonesiërs' bijeen in gebouw voormalige Volksraad over hoe de gewenste onafhankelijkheid eruit zou moeten zien (Bossenbroek, 2020, p. 542).

1 juni 1945

Soekarno presenteert Pancasila: Nationalisme, Internationalisme, Democratie, Sociale Rechtvaardigheid en geloof in Eén God.

17 juli – 2 augustus 1945

Conferentie te Potsdam.

Eerste week augustus 1945: Vorming Commissie ter Voorbereiding van de Onafhankelijkheid van Indonesië aangekondigd.

1 augustus 1945

Indische Archipel overgedragen van Amerikanen (MacArthur) naar Britse SEAC (Mountbatten). Van Mook vindt dit catastrofaal:

- 1) Equipment lag klaar in depots van MacArthur - nu stagnatie van vele maanden te verwachten;
- 2) Britten beschikten over onvoldoende troepen, onvoldoende scheepsruimte, goederenvoorziening trager en kariger, ze moesten hun aandachtsgebied verdelen;
- 3) Mountbatten had niet dezelfde bereidheid als MacArthur; *'Aan alles was te merken dat Mountbatten rekening moest houden met de gevoeligheden van de nationalistische beweging in Brits-Indië.'* (Bossenbroek, 2020, p. 536); MacArthur had bevel gekregen zich te concentreren op Japan.

6 augustus 1945

Atoombom op Hiroshima.

7 augustus 1945

Radiorede Soekarno: *'Onze keuze is onafhankelijkheid of de dood'* (Bossenbroek, 2020, p. 544).

8 augustus 1945

Soekarno en Hatta ontboden naar het hoofdkwartier van veldmaatschalk Terauchi Hisaichi in Saigon voor nadere informatie en instructie. Tijdens hun reis van 8 t/m 14 augustus 1945 horen ze van de atoombommen op Hiroshima en Nagasaki en de Russische oorlogsverklaring aan Japan. Terauchi had daarover niets gezegd en bevestigd dat Tokio Indonesië formeel de onafhankelijkheid zou verlenen, met felicitaties en toegevoegd dat de voorbereidingscommissie op 18 augustus 1945 zou worden geïnstalleerd. (De voorbereidingscommissie bestond uit twaalf Javanen, drie Sumatranen, vijf leden uit de rest van de archipel en één vertegenwoordiger van de Chinese gemeenschap [Van Reybrouck, 2020, p. 82]; twaalf Javanen tegenover negen anderen; Java de overheersende factor). Misschien de overdracht al op 24 augustus 1945 (Van Reybrouck, 2020, p. 284).

9 augustus 1945

Atoombom op Nagasaki.

11 augustus 1945

In Dalat (Indochina) stelt generaal Terauchi, Japan's opperbevelhebber voor Zuidoost-Azië, in aanwezigheid van Soekarno de datum vast voor de onafhankelijkheid van Indonesië.

12 augustus 1945

Keizer Hirohito besluit tot overgave.

14 augustus 1945

Conservatieve Japanse krachten proberen tevergeefs de grammofoonplaat, waarop de toespraak van de keizer staat, te vernietigen.

14 augustus 1945

Soekarno en Hatta terug in Batavia.

15 augustus 1945

Capitulatie van Japan.

17 augustus 1945

Proclamatie onafhankelijkheid Indonesië door Soekarno & Hatta (voor de gang van zaken: Bossenbroek, 2020, pp. 541 - 547).

25 augustus 1945

Een vergadering van de voornaamste leidende nationalistes wijst Soekarno aan voor het presidentschap van de geproclameerde republiek;
Zijn werkelijke gezag beperkt zich tot Midden-Java;
Begin van het terrorisme aan Republikeinse kant.

2 september 1945

Officiële akte van capitulatie op slagschip Missouri (USA).

4 september 1945

Eerste Republikeinse kabinet.

11 september 1945

Van Mook tekent Besluit Nr. 11 tot instelling 'Regeringsbureau tot Nasporing van Oorlogsmisdaden' (Staatsblad 1946, No.30);

Later toegevoegd een viertal ordonnances (Staatsblad Nederlandsch Indië 1946, nr. 44, 45, 46 en 47) ter uitvoering van dit besluit;

Dit op grond van de eerder door de geallieerden geattribueerde jurisdictie aan de Staat der Nederlanden voor de berechting van Japanse en andere 'minor war criminals'; Nederland heeft deze jurisdictie tot kort voor de soevereiniteitsoverdracht op 27 december 1949 toegepast in de vorm van een 14 tal Temporaire krijgsgaden (Mr. L.F. de Groot – De berechting van Japanse Oorlogsmisdadigers in Nederlands-Indië 1946 – 1949). Jurisdictie en soevereiniteit zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden;

15 september 1945

Kruisers Cumberland en Hr.Ms. Tromp arriveren in baai van Batavia.

19 september 1945

Het 'vlagincident' in Soerabaja.

23 september 1945

Pemoeda's bestormen hoofdkwartier Kempetai - Batavia.

23 september 1945

Staking Indonesische bemanning op het Nederlandse stoomschip Karsik in de haven van Melbourne;
De leden van de Waterside Workers' Federation, de 'wharfies', in Sydney en ander Australische havens, verklaarden zich solidair;

In totaal namen ruim dertig Australische bonden deel aan boycotacties, zodat havenarbeiders, sleepbootbemanningen, loodsdiensten en scheepsreparateurs collectief weigerden om Nederlandse schepen te bedienen. De regering-Chifley deed er niets tegen. Veel wharfies waren lid van de in 1920 opgerichte communistische partij. (Marnix van Aerssen, *Driemaal Oost*, 2016, pp. 347, 348) Deze staking duurde tot ver in 1947. (Bas Kromhout, *Historisch Nieuwsblad* 5-2001, 'Australië, Amerika en Groot-Brittannië en de Indonesische dekolonisatie, p. 3).

26 september 1945

Lady Edwina Mountbatten rapporteert haar echtgenoot over haar gesprek met de Britse luitenant-kolonel Laurens van der Post, die nogal had opgegeven van de kracht van de onafhankelijkheidsbeweging en aandrang op Britse beleidsverandering. Mountbatten baseerde zijn beleidsverandering op deze informatie: '*Van der Post was the first person to tell us the true position*'. (prof. dr. P.J. Drooglever, 'SEAC in Indonesia: Voices from the past?'; International Association of Historians of Asia; Jakarta, Indonesia, 27th august - 1st September 1998). Later bleek Van der Post op grote schaal te hebben gelogen over zijn leven. Vrijwel alle gebeurtenissen die hij in zijn boeken beschrijft zijn geheel of gedeeltelijk verzonnen.

29 september 1945

Landing Britten: één bataljon Sea Forth Highlanders;
Radiotoespraak generaal Philip Christison: alleen bezetting bepaalde 'key area's', daarbuiten Republiek en Japan verantwoordelijk voor orde en rust;
Republiek gaat overleg met Nederland uit de weg.

1 oktober 1945

Instructie van Republikeinse leiders om alle Nederlanders als vijand te beschouwen;
Verklaring Nederlandse regering: op suggesties om met het Soekarno-bewind besprekingen te voeren kan niet worden ingegaan.

2 oktober 1945

Van Mook komt aan in Batavia.

2 oktober 1945

Soekarno verkondigt niet met Nederlanders te willen onderhandelen; hij dreigt met geweld indien de Nederlanders de onafhankelijkheid zouden aantasten (in feite een oorlogsverklaring: J.J.P. de Jong, *De terugtocht. Nederland en de dekolonisatie van Indonesië*, 2015, p. 26).

Begin oktober 1945

Japanners starten, in strijd met opdracht geallieerden, op grote schaal met het overdragen van hun wapens aan de Republikeinen/pemoeda's.

Begin oktober 1945

Begin van de Bersiap (J.J.P. de Jong, 2015; pp. 26 e.v.). Volgens wetenschappelijk onderzoek zijn de oorzaken van deze misdaden tegen de menselijkheid: de Japanse indoctrinatie, militaire training van tienduizenden jongeren en rassendiscriminatie van de blanken, medewerking van de Japanners door overdracht van wapens, bloeddorstige propaganda van 'leiders' als Boen Tomo, het gedrag van andere republikeinse leiders en het ontbreken van controle over de pemoeda's door het Republikeinse bewind.

4 oktober 1945

Soekarno besluit tot voedselboycot buitenkampers (Nederlanders, Indische-Nederlanders) op Java; Pemoeda's zagen hierin het signaal dat de centrale regering achter hun aanvallen op de buitenkampers stond;
Radio-uitzendingen van de Republikeinse regering (Sutomo) waarin zij de ene na de andere maatregel tegen deze groep Nederlanders bekendmaakte (Bussemaker, *NICC Magazine*, 31 maart 2014).

6 oktober 1945

Soekarno stuurt kort memo aan generaal Christison.

8 oktober 1945

Abdulkadir (rechterhand van Van Mook) spreekt met Soekarno. Deze was niet bereid met de Nederlanders over de toekomstige onafhankelijkheid te praten, dat was niet nodig, Indonesië was immers al onafhankelijk vond hij (J.J.P. de Jong, 2015, p. 33).

9 oktober 1945

Soekarno stuurt brief op poten aan generaal Christison.

9 oktober 1945

Soekarno schrijft in een brief aan Mountbatten niet in staat te zijn de pemoedabendes af te houden van een rassenoorlog tegen de Nederlanders;

De geest was uit de fles en hij kon die er niet meer in krijgen (Bussemaker a.w.).

11 oktober 1945

Tjarda van Starckenborgh Stachouwer neemt ontslag als Gouverneur-Generaal; hij was frontaal tegen samenwerking met nationalistes (J.J.P. de Jong, 2015, p. 14).

15 en 16 oktober 1945

Van Mook (Luitenant-Gouverneur-Generaal) en Abdulkadir geven intentieverklaring: wensen tot politiek overleg te komen met de republikeinse leiders over toekomst van Nederlands-Indië.

16 oktober 1945

Acties Britten in Buitenzorg.

18 oktober 1945

Minister Logemann: Van Mook kan alleen praten mits Nederlands gezag wordt erkend.

20 oktober 1945

Britse militairen landen in Soerabaja.

23 oktober 1945

M.E. Dening (politiek adviseur Mountbatten) vertelt Soekarno dat Nederland de soevereine macht over Nederlands-Indië is. De Republiek is opgezet onder supervisie van Japan en het is onwaarschijnlijk dat dit veel sympathie in de wereld krijgt. Zij hebben legitieme aspiraties, maar, waarschuwde hij, die kunnen slechts langs legitieme weg worden gerealiseerd. De Republiek is bereid tot overleg met de Nederlanders.

25 oktober 1945

Generaal A.W. Mallaby landt met Brits-Indische brigade in Soerabaja.

25 oktober 1945

Britse militairen landen in Semarang.

26 oktober 1945

Generaal D.C. Hawthorn laat pamfletten verspreiden met de eis dat Indonesiërs binnen 24 uur hun wapens moeten overhandigen.

28 oktober 1945

Een ware volksofstand breekt uit nadat generaal P. Mallaby (49^e Brits-Indische brigade, voor het merendeel Gurkha's uit Nepal) oproept om alle wapens in te leveren.

29 oktober 1945

Generaal Christison prest Soekarno naar Soerabaja te vliegen om pemoeda's tot rede te brengen; Soekarno, Hatta en Sarifuddin arriveren in Soerabaja; staakt het vuren lijkt bereikt.

30 oktober 1945

Generaal Hawthorn, generaal Mallaby en Soekarno c.s. worden het eens over een wapenstilstand; van inleveren wapens is geen sprake meer;
's Nachts vliegen Soekarno, Hatta en Sarifuddin terug naar Batavia;
Luttele uren na hun vertrek werd generaal Mallaby vermoord door pemoeda's.

31 oktober 1945

Generaal Christison ontbiedt Soekarno en leest hem proclamatie voor: als de daders van de moord zich niet melden volgt vergelding;
Soekarno dient om 20.00 uur de bevolking via de radio vermanend toe te spreken;
Daarna dient een republikeinse delegatie zich in zijn woning te melden voor een ontmoeting met Van Mook en Van der Plas;
In zijn radiotoespraak spreekt Soekarno over de noodzaak tot samenwerking met de geallieerden;
Eerste ontmoeting Soekarno en Hatta met Van Mook en Van der Plas.

1 november 1945

Van Mook heeft ontmoeting met Soekarno in tegenwoordigheid van generaal Christison;
Verklaring Soekarno & Hatta: samenwerking mogelijk als Nederland onafhankelijkheid erkent;
Mountbatten verklaart dat allen die aansprakelijk zijn voor mishandeling van krijgsgevangenen en geïnterneerden, als oorlogsmisdadigers vervolgd kunnen worden.

7 november 1945

Verklaring Nederlands-Indisch regering over recht op onafhankelijkheid van Nederlands-Indië als onderdeel van het Koninkrijk; (= het voortbouwen op de toespraak van koningin Wilhelmina van 6 december 1942, waarin een volledig deelgenootschap voor op voet van gelijkheid opererend onafhankelijk Nederlands-Indië werd aangekondigd.)
De republikeinen antwoorden met een nieuwe golf van terreur.

9 november 1945

Soekarno wijst Nederlandse verklaring af.

10 november 1945

Brits-Indische divisie landt in Soerabaja (in Indonesische geschiedenisboeken de: 'dag der helden').
Meer dan 100.000 'Indonesiërs' stonden tegenover de Britse troepen. Begin slag om Soerabaja.

14 november 1945

Nieuwe ministersploeg met Sjahrir als MP.

17 november 1945

Eerste gesprek Nederland-Republiek onder voorzitterschap van generaal Christison;
Soekarno gaat met zijn regering naar het gebied van de sultan van Djocjakarta op Midden-Java.

19 november 1945

Het geallieerde opperbevel in Zuidoost-Azië verbiedt landingen van Nederlandse troepen om 'complicaties' te voorkomen.

23 november 1945

Britse Dakota DC3 stort neer bij Bekasi; vier bemanningsleden en twintig Indiase militairen worden op brute wijze door pemoeda's (strijdgroep Banteng Hitam - 'Zwarte Buffel') een voor een gemarteld en vermoord.

28 november 1945

Nederlands kabinet: militaire actie en toelating Nederlandse troepen, daarna bereid tot overleg.

29 november 1945

Soerabaja valt in handen van de Britse strijdkrachten; 15.000 Indonesische slachtoffers.

Britse interventie had een humanitair doel (tienduizenden Nederlanders en Indische-Nederlanders hebben hun leven aan de Britten en Van Mook te danken) en een politiek doel (overleg om toekomstige onafhankelijkheid mogelijk maken); (J.J.P. de Jong, 2015, p. 39).

De veldslagen in Oost- en Midden-Java gaven de pemoeda-stroming een enorme impuls en verzwakten het kersverse Republikeinse kabinet zienderogen. Toenemende vervreemding tussen Republikeinse regering en pemoeda's (J.J.P. de Jong, 2015, p. 41).

Begin december 1945

Overleg Abdulkadir met Sjahrir: vrijwillige overeenkomst tussen Nederland en de Republiek;
Erkenning kabinet-Sjahrir als vertegenwoordiging deel Indonesische bevolking;
Federatieve opzet en overgangperiode naar uiteindelijke onafhankelijkheid.

6 december 1945

Mountbatten kondigt aan dat Britse troepen vertrekken per 15 maart 1946.

13 december 1945

Bekasi, in opdracht van generaal Christison, door Britse militairen systematisch platgebrand na enkele eerdere 'spontane represailles'.

Medio december 1945

Van Mook in Den Haag: na terugtrekken 80.000 Britten kunnen slechts 35.000 à 40.000 Nederlandse troepen op Java worden geplaatst ter vervanging; te weinig om slagvaardig op te kunnen optreden.

21, 22 en 23 december 1945

Klassieke standpunten kabinet:
Sjahrir had geen macht;
Republiek zelf een onmogelijke zaak;
Republikeinen moesten gewoon Nederlands gezag erkennen en de Republiek maar opgeven;
Er bestond een permanente band tussen Nederland en Indië;
Het recht op zelfbeschikking, uit te oefenen na bijvoorbeeld 25 jaar, stuitte op verzet (J.J.P. de Jong, 2015, p. 46).

24 december 1945

Idee minister Logemann: 'Gemenebest Indonesië'.

27 december 1945

Overleg met Clement Attlee: 'Rekolonisatie maakte voorgoed plaats voor dekolonisatie' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 47).

December 1945

Aanslagen op pro-Nederlandse overste Soerio Santoso, Abdulkadir Widjoatmodjo en diens broer, welke laatste met twaalf anderen werd afgeslacht;
Trigger happy Molukse militairen;
Moordaanslagen KNIL-militairen op Mohamad Roem en Sjahrir.

Eind december 1945

Britten sluiten overeenkomst met Tentara Keamanan Rakjat (TKR) over ontwapening en afvoer Japanse troepen en evacuatie geïnterneerden.

30 december 1945

800 Nederlandse mariniers landen in Tandjong Priok;
Brits protest daartegen.

1946

Begin januari 1946

Republikeinse kabinet verplaatst zetel naar Jogjakarta.

N.B.: Britten weigeren toelating Nederlandse militairen, kondigen hun vertrek aan per 15 maart 1946. Dus wachten republikeinen af, stellen besprekingen uit om Java geheel vrij te krijgen van buitenlandse militairen; complexe materie (J.J.P. de Jong, 2015, p. 49; pp. 50 - 52: paradigma onafhankelijkheidsstrijd overheerst, de interactie tussen hoofdrolspelers blijft onderbelicht).

Midden januari 1946

Persatuan Perdjuangan (Strijdsverbond) - Tan Malka en Sudirman - daardoor is het voeren van gewapende strijd de dominante factor;

Overleeft het kabinet-Sjahrir?

'Het verzet van de achterbannen tegen de resultaten van de diplomatie bleek het centrale thema in de gehele periode van de dekolonisatie' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 64).

31 januari 1946

S.H. Spoor benoemd tot Legercommandant.

10 februari 1946

Radiorede minister Logemann:

Erkenning zelfbeschikkingsrecht Indonesië 'binnen niet te lange tijd' (tien jaar);

Vorming van een 'Gemenebest' wordt voorgesteld waarin Indonesië gelijk zal zijn aan Nederland.

12 februari 1946

Van Mook en Sjahrir spreken over het Nederlandse voorstel: Gemenebest, Indonesië deelgenoot van het Koninkrijk.

21 februari 1946

Republiek wijst deze voorstellen af.

23 februari 1946

Sjahrir dient in het geheim zijn ontslag in bij Soekarno;

Hij vraagt Engeland of andere grote mogendheden bereid zijn de Republiek te erkennen.

28 februari 1946

Britten kondigen hun vertrek aan;

Komite Nasional Indonesia Pusat (KNIP) bijeen in Solo;

Soekarno meldt ontslag van Sjahrir en vraagt hem een nieuw kabinet te vormen;

Mag onderhandelen, maar op basis van volledige erkenning van de Republiek.

8 maart 1946

Britten delen Republiek de landing van Nederlandse troepen mee (o.a. vanaf trainingslocaties op Malakka);

Toekomstige gesprekken zullen plaats vinden zonder Britse steun.

6 maart 1946

Franse regering sluit preliminair verdrag met de Republiek Vietnam.

9 maart 1946

Nederlandse (OVW-)bataljons toegelaten op Java.

13 maart 1946

Bespreking Sjahrir en Van Mook onder leiding van Sir Archibald Kerr: opening voor houden conferentie.

13 - 23 maart 1946

Eerste Nederlandse troepen landen op Java (15.000 man) en worden georganiseerd in brigadeverband;
Oplaaierende strijd door reacties van TRI en strijdgroepen;
Nederlandse militaire successen.

13 - 30 maart 1946

Republiek doet tegenvoorstel: Nederlands gezag wordt aanvaard;
Wenst wel erkenning van de Republiek.

25 maart 1946

Informeel gesprek Van Mook en Sjahrir: compromis van 23 februari 1946;
Republikeinse claim op Zuid-Celebes afgewezen (J.J.P. de Jong, 2015, p. 68).

27 maart 1946

Gezamenlijk voorstel met erkenning de facto gezag regering Republiek op delen Java en Sumatra.

30 maart 1946

Slotvergadering; voorbereiding op Conferentie Hoge Veluwe.

8 april 1946

Van Mook in Nederland;
Drees laat zich verlammen door komende parlementaire verkiezingen;
Kabinet negatief; evt. een protocol, geen verdrag;
De facto erkenning gezag regering Republiek op Java.

12 april 1946

Overleg met Britten in Londen.

14 april 1946

Conferentie in jachtslot Sint Hubertus, Hoge Veluwe.

15 april 1946

Pesing: OVW-bataljon Zeeland (8 - 14 RI) reageert op hit-and-run acties van Republikeinse strijders die ten onrechte optraden binnen het patrouillegebied van dit OVW-bataljon.

2 mei 1946

Minister Logemann legt verklaring af voor het parlement:
Erkenning de facto gezag regering Republiek op Java en Madoera in die gebieden waar geen geallieerde troepen zijn;
Erkenning republiek als onderdeel Federatie;
J.J.P. de Jong is positief over Veluwe Conferentie (2015, p. 72).

3 mei 1946

Wijziging grondwet maakt zenden dienstplichtige militairen naar Nederlands-Indië mogelijk.

8 mei 1946

Attlee: gedrag Nederlanders is 'intolerable'.

16 mei 1946

Uitslag parlamentsverkiezingen: kabinet-Beel (KVP 32 en PvdA 29 zetels);
CPN: tien zetels.

19 en 20 mei 1946

Patrouille(s) van 1 - 11 RI vallen in handen van de tegenstander. Zeker zes Nederlandse militairen worden beestachtig gemarteld, gedood, in stukken gehakt en ter plekke begraven.

Begin juni 1946

Massamoord bij Tangerang op Chinese bevolking door pemoeda's, TRI en misdadige groepen; Wraakneming door verlies van de actie-Pesing.

27 juni 1946

MP Sjahrir ontvoerd door pemoeda's o.l.v. van Tan Malaka ;
Poging tot communistische staatsgreep?

3 juli 1946

Kabinet-Beel (KVP, PvdA):
Beel (KVP) MP, Drees (PvdA) vice-MP, Jonkman (PvdA) minister van Overzeese Gebiedsdelen.

3 juli 1946

MP Sjahrir in vrijheid gesteld;
Soekarno houdt touwtjes in handen;
Geen overleg, een impasse.

15 juli 1946

Britten dragen gezag over Borneo, Banka, Billiton en Grote Oost over aan Nederland.

16 - 22 juli 1946

Malino-conferentie. Doel: streven naar Indonesië als federaal staatsverband.

24 juli 1946

Britten dreigen hun taken op 15 augustus 1946 af te ronden.

26 augustus 1946

Britse bemiddelaar, Lord Killearn, komt in Batavia aan.

September 1946

Kwartiermakers 7 December Divisie uit Nederland vertrokken;
35.000 man op West-Java;
Bataljons die al op Java waren verplaatsen naar Sumatra.

14 september 1946

Vertrek Commissie - Generaal naar Batavia.

15 september 1946

Hervatting besprekingen.

24 september 1946

Eerste dienstplichtige militairen vertrekken (7 December Divisie).

30 september 1946

Tête-a-tête Schermerhorn en Sjahrir, belegd door Killearn.

1 oktober 1946

Overleg Sjahrir in Yogyakarta.

1 oktober 1946

Pangkai Pinang-conferentie: positie minderheden (ook van de Nederlanders) wordt besproken.

2-3 oktober 1946

Derde kabinet-Sjahrir.

9 oktober 1946

Nederlands - Republikeinse wapenstilstandscommissie komt bijeen.

14 oktober 1946

Wapenstilstandsovereenkomst (geaccepteerd door Soekarno onder Britse dreiging te vertrekken); Hij wenst Nederlandse militaire kracht ultimo 30 november 1946 als een maximum te beschouwen.

22 oktober 1946

Overleg tussen Nederland en de geproclameerde Republiek over de dekolonisatie van Nederlands-Indië van start.

3 november 1946

Commissie-Generaal overhandigt een conceptovereenkomst.

7 november 1946

Romme stuurt felle protestbrief aan Van der Poll;
Vetorecht gebruiken.

11 november 1946

Vertrek Commissie - Generaal met Catalina watervliegtuig naar haven Cheribon.

11 – 14 november 1946

Linggardjati-conferentie;
Per 1 januari 1949 wordt de Republiek deelstaat van Verenigde Staten van Indonesië in een Unie verenigd met Nederland.

12 november 1946

Diner Soekarno; Sjahrir is afwezig.
Van Mook: *'vrije staat'* wordt *'soevereine staat'*;
Soekarno en Hatta enthousiast: Akkoord Linggardjati;

'..., maar de beperking van de Nederlandse patrouilleactiviteiten en Soedirmans bevel om te blijven strijden hadden een aanmoedigend effect' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 94);

'Het voortdurende conflict tussen onderhandelaars en hun achterbannen zou de gehele periode 1945 - 1950 blijven domineren. Dit was de kern van de Indonesische kwestie' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 95).

15 november 1946

Ontwerp-akkoord van Linggardjati.

22 november 1946

Ultimatum - Spoor: Republikeinse eenheden tot 27 november de tijd om gebied te ontruimen;
Situatie verslechterde zienderogen (J.J.P. de Jong, a.w., p. 100).

25 november 1946

PNI en Masjumi wijzen akkoord af.

30 november 1946

Britse troepen verlaten Nederlands-Indië met achterlating van 2.000 gesneuvelden.

5 december 1946

Eerste luitenant Westerling arriveert op de Zuid-Celebes en bereidt zich van 6 t/m 10 december 1946 voor op een contraguerrilla-actie tegen de 'rood-witte-terreur' aldaar.

10 december 1946

Bericht: Nederlandse regering aanvaardt akkoord alleen op Nederlandse condities: 'aankleding' van het Akkoord van Linggardjati.

11 december 1946

Luitenant Gouverneur-Generaal Van Mook kondigt de Staat van Oorlog en Beleg aan, voor vier afdelingen van Zuid-Celebes.

12 december 1946

Tegenstanders aan Republikeinse kant akkoord, organiseren zich in de Benteng Republik.

12 december 1946

Kapitein Westerling begint contraguerrilla-acties op Zuid-Celebes tegen de 'rood-witte-terreur' aldaar.

14 december 1946

Oprichting Nationaal Comité Handhaving Rijkseenheid (Gerbrandy).

14 december 1946

Sudirman uit verontwaardiging over Nederlands militair optreden en roept op tot vergelding.

18 - 24 december 1946

Den Pasar-conferentie: stichting onafhankelijke deelstaat De Grote Oost (Negara Indonesia Timur).

Medio december 1946

Actie Thomson in Buitenzorg leidt in mei 1947 tot een 'stadsgreep', waarbij de Pasundan-beweging het bestuur overneemt.

20 december 1946

Tweede Kamer aanvaardt 'aangekleed' Akkoord van Linggardjati via motie-Romme(KVP)/Van der Goes van Naters (PvdA).

26 december 1946

Felle rede Sudirman: strijd hervatten.

1947

9 januari 1947

Commissie-Generaal terug in Batavia;
Bezwaren Republiek tegen 'aangeklede versie' Linggardjati-akkoord.

18 of 20 januari 1947

Bombardement op de kampong Bandarboeat.

24 januari 1947

Sudirman vaardigt wapenstilstand uit.

Begin februari 1947

Republiek bereid akkoord te tekenen, in een vergroot KNIP (Komite Nasional Indonesia Pusat).

3 maart 1947

Kapitein Westerling en het Depot Speciale Troepen verlaten Zuid-Celebes;
De 'rood-witte-terreur' is uitgeschakeld;
Lokale bevolking neemt met een groots dankfeest afscheid van kapitein Westerling en zijn manschappen.

12 maart 1947

Truman-doctrine; containment-policy.

25 maart 1947

Ondertekening Akkoord Linggardjati in Troonzaal van paleis Rijswijk in Batavia.

31 maart 1947

De facto erkenning door Groot-Brittannië (na consultatie van Nederland) van de Republiek, waar die feitelijk gezag heeft.

11 april 1947

Onenigheid met Republiek inzake eigen vertegenwoordiging in het buitenland naast eigen politiemacht/gendarmerie.

17 april 1947

De VS, Australië, China, India, Egypte, Syrië en Iran volgen Britse de facto erkenning.

7 mei 1947

Beel en Jonkman in Batavia; financieel-economische aspecten.

11 mei 1947

Bespreking mislukt:
Geen gemeenschappelijk deviezenfonds;
Geen controle op in- en uitvoer.

23 mei 1947

Pasundan-beweging bezet Republikeinse gebouwen in Buitenzorg.

27 mei 1947

Ultimatum Nederland aan Republikeinse delegatie.

5 juni 1947

Aankondiging Marshall Plan.

7 juni 1947

Reactie Hatta: een groot 'neen';
Voorkomen splitsing in eigen kamp.

8 juni 1947

Republiek houdt vast aan eigen buitenlandse vertegenwoordiging.

17 juni 1947

Commissie-Generaal legt laatste kans aan kabinet voor: of beroep op VN/grote mogelijkheden of abandonnering.

19 juni 1947

Radiorede Sjahrir:

Akkoord met instelling interim-regering;

Akkoord met status Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon en instelling federale organen.

27 juni 1947

Beleid Sjahrir wordt verworpen.

27 en 28 juni 1947

De VS dringen aan op interim-regering.

Juli 1947

Aankomst 4^e, 5^e en 6^e Infanteriebrigade - Palmboom Divisie.

3 juli 1947

Aantreden van Amir Sjarifuddin als nieuwe premier, hij vervangt Soetan Sjahrir.

5 juli 1947

Nieuwe linkse regering overhandigt reactie op brief Van Mook: geen uitsluitel op het punt van de interim-regering.

6 juli 1947

Akkoord, behalve de eigen politiemacht/gendarmerie.

7 juli 1947

Onder druk van de VS en Groot-Brittannië houdt Sjarifoeddin radiotoespraak: geeft toe op alle punten m.u.v. politiemacht/gendarmerie.

9 juli 1947

Overleg met Republikeinen; TNI en strijdgroepen liggen dwars op punt nieuwe regeling politiemacht/gendarmerie.

10 juli 1947

Verklaring MP Beel in Tweede Kamer: kabinet eist uitvoering Akkoord Linggardjati, 'aangeklede versie'.

14 juli 1947

Ontmoeting Commissie-Generaal/Van Mook met Republiek.

16 juli 1947

Setyadjit terug in Batavia, wilde overeenstemming maar niet ten koste van conflict met het leger; Radiorede Sjarifuddin, lijkt alle Nederlandse eisen te verwerpen.

16 juli 1947

Zestien Europese landen richten OESO op.

17 juli 1947

Officiële reactie Republiek; regeling politiemacht/gendarmerie verworpen;

Republikeinse troepen krijgen geheime instructie zich gereed te houden voor de strijd;

Commissie-Generaal ziet geen mogelijkheden meer voor overleg. Terugtrekking Republikeinse militairen van de demarcatielijnen.

17 juli 1947

Onderhandelingen lopen vast.

18 juli 1947

Kabinet geeft Van Mook toestemming voor militair optreden.

21 juli 1947

Start 'Eerste Politionele Actie'.

23 en 24 juli 1947

Verklaring Beel in debat in Tweede Kamer: motie van CPN tegen deze actie verworpen.

31 juli 1947

Indonesië besproken in Veiligheidsraad;
VS willen bemiddelen.

1 augustus 1947

Australische resolutie in Veiligheidsraad roept op tot bestand.

2-3 augustus 1947

Een ploeg vrijwilligers van 1 OVW Jagers bij Padang [Pasar Oesang] - Sumatra redt, na uitschakeling van de bewakers, duizenden christen Niassers (bewoners afkomstig van het eiland Nias) van hongerdood of erger, uit gevangenschap door een islamitische strijdgroep;
Na redding, verzorging en voeding blies een oude Niasser het Wilhelmus op een oude trompet en zongen de Niassers in het Maleis het Wilhelmus mee;
Aanpak OVW-bataljons: herstel basisveiligheid, basisvoeding voorziening en basisgezondheidszorg (drs. C. Somers, Carré 2 – 2021, pp. 27,28).

4 augustus 1947

Onderdelen van de Mariniersbrigade en een peloton van de 3e compagnie, 4e bataljon Garde Jagers landen bij Kamal op Madoera. Medio september was het gehele bataljon op Madoera en had drie belangrijke plaatsen in handen. De mariniers vertrokken in september weer naar Java. Op 10 november 1947 had het bataljon nog slechts een steunende taak tot 2 januari 1948. De beveiligingstaken werden geleidelijk overgenomen door het Veiligheidsbataljon Tjakra Madoera (een militiebataljon van Madoerese kort-verband-vrijwilligers) onder KNIL-leiding (commandant: luitenant-kolonel Han de Jongh Swemer). De republikeinse regering had Madoera verwaarloosd. De Nederlandse militairen lenigden de hongersnood en brachten het economische leven weer op gang.

9 augustus 1947

Einde 'Eerste Politionele Actie'.

17 augustus 1947

Stemmen in ministerraad steken over alsnog doorstoten naar Yogja (dreiging kabinetscrisis).

18 en 22 augustus 1947

De VS waarschuwen Nederland geen verdere actie te ondernemen.

25 augustus 1947

Op voorstel van Van Kleffens instelling bemiddelingscommissie, Commissie van Goede Diensten (VS, Australië en België);
Falend Nederlands beleid (J.J.P. de Jong, a.w., p. 135);
[Nederland heeft dus zelf, via Van Kleffens, deze internationale bemoeienis geïntroduceerd].

September 1947

Einde Commissie – Generaal.

2 oktober 1947

Sjarifoeddin: Linggardjati geen basis meer voor onderhandelingen.

27 oktober 1947

Commissie van Goede Diensten start.

November 1947

Aankomst E-Div (Drietand divisie, administratief niveau); 15 Infanteriebataljons en 4 Compagnieën AAT.

15 november 1947

Einde Commissie-Generaal; leden eervol ontslagen.

23 november 1947

Bondowoso; treinexces.

2 december 1947

USS Renville voor anker in Tandjong Priok.

6 december 1947

Start besprekingen op USS Renville.

9 december 1947

Actie bij Rawah Gedeh;

Van Mooks aanpak van deelstaten binnen het territoir van de Republiek in strijd met Linggardjati-afspraken.

17 december 1947

Kabinetsdelegatie (Beel, Drees, Jonkmann, Götzen en Lieftinck) in Batavia.

23 december 1947

Commissie presenteert nieuw plan.

25 december 1947

Voorstellen Graham, pro Republiek.

29 december 1947

Republiek accepteert nieuw plan.

1948

Januari 1948

CGD koerst ineens sterk pro-Nederlands.

7 januari 1948

Kabinetsdelegatie retour, grimmig gestemd over die voorstellen.

13 januari 1948

Voorlopige Federale Raad voor Indonesië.

17 januari 1948

Renville-akkoord: wapenstilstand;

Renville akkoord een grote overwinning voor Nederland. De Republiek leed een ernstige nederlaag (J.J.P. de Jong, a.w., p. 155).

31 januari 1948

Hatta wordt nieuwe premier van gematigd republikeins kabinet.

3 februari 1948

Koningin Wilhelmina juicht Renville-akkoord toe.

Februari 1948

Machtsovername Rusland in Tsjecho-Slowakije.

1 maart 1948

Gedelegeerden Opperbestuur in Indonesië: Van Mook, Neher en Van Vredenburg.

5 maart 1948

Van Vredenburg en Neher onderhandelaars in Nederlands-Indië.

18 maart 1948

Onderhandelingen in Nederland beginnen.

25 maart 1948

Tweede Kamer aanvaardt grondwetsherziening in eerste lezing.

13 april 1948

Rapport van de Commissie-Enthoven over de Zuid-Celebes-affaire;

De acties onder leiding van kapitein Westerling waren geboden voor de bestrijding van de terreur en herstel van recht en veiligheid;

Onderluitenant Vermeulen, kapitein Rijborz en majoor Stufkens worden in staat van beschuldiging gesteld wegens hun verantwoordelijkheid voor een militair exces in Galoeng-Galoeng.

Medio april 1948

Tekst voor Van Vredenburg.

26 mei 1948

Eerste Kamer aanvaardt grondwetsherziening in eerste lezing.

27 mei 1948

Hatta ziet te veel verschillen (samenstelling Unie; status eigen leger; eigen buitenlandse vertegenwoordiging).

Juni 1948

Russische blokkade van Berlijn.

3 juni 1948

Nota Republiek: 'De totale Volksdefensie'.

4 juni 1948

Voorstellen Dubois en Critchley: koersverandering.

6 Juni 1948

Beleidsnotitie Van Mook (J.J.P. de Jong, 2015, p. 62).

16 en 17 juni 1948

Bespreking eindvoorstel Hatta;
Overleg mislukt.

23 juni 1948

Republiek eens met voorstel VS en Australische CGD-leden om op de agenda te zetten, Belgische lid (vetorecht) blokkeerde dat.

Juli – september 1948

Aankomst 41 ZIB (F-Brigade bestaand uit zes bataljons en ondersteuningswapens)

8 juli 1948

Bijeenkomst Federaal Overleg (BFO) te Bandung (zonder ruggenspraak met Van Mook).

8 juli 1948

Overeenkomst VS en Nederland over inzet Marshall hulp.

17 juli 1948

BFO biedt Van Mook resultaten aan: snelle vrijwel volledige machtsoverdracht aan een 100% Indonesische interim-regering en een sterk ingekorte overgangperiode.

19 juli 1948

Van Mook: Besluit Bewindsvoering Indonesië in Overgangstijd.

30 juli 1948

Verenigde Staten van Indonesië; in overgangsfase erkenning Nederlands gezag.

8 augustus 1948

Nieuw kabinet in Nederland: Drees/Van Schaik (KVP, PvdA, CHU, VVD);
MP Drees (PvdA), Stikker (VVD) Buitenlandse Zaken, Sassen (KVP) Overzeese Gebiedsdelen;
Beel zal Van Mook vervangen.

19 augustus 1948

Tweede Kamer aanvaardt grondwetsherziening in tweede lezing (76 voor, 22 tegen).

28 augustus 1948

Eindvoorstellen Nederland.

3 september 1948

Eerste Kamer aanvaardt grondwetsherziening in tweede lezing (37 voor, 11 tegen);
Nieuwe rechtsorde van het Koninkrijk wordt mogelijk.

4 september 1948

Juliana volgt Wilhelmina op als staatshoofd.

8 september 1948

Leider PKN Muso doet felle aanval op compromisbeleid Hatta.

10 september 1948

Plan Cochran: pro Republiek.

16 september 1948

Beel (naast Neher) gedelegeerde van het opperbestuur in Nederlands-Indië.

18 september 1948

Madioen-opstand;

Soekarno (generaal Nasution met Siliwangi-divisie) slaat deze communistische machtsgreep neer; VS positief.

1 en 4 oktober 1948

Antwoord Nederlands kabinet aan de VS.

14 oktober 1948

Van Mook vraagt ontslag als Luitenant-Gouverneur-Generaal.

31 oktober 1948

Stikker arriveert in Batavia.

3 november 1948

Van Mook draagt gezag over aan Beel;

Beel voorstander van 'harde' lijn, wordt Hoge Vertegenwoordiger van de Kroon (HVK) in Nederlands-Indië.

4 november 1948

Vertrek Van Mook.

10 november 1948

Aide memoire Hatta aan Stikker in kader Kalioerang-overleg; in persoonlijke brief aan Stikker gas teruggenomen.

24 november 1948

Delegatie Stikker, Sassen, Neher in Batavia.

27 november 1948

Overleg in Kalioerang;

Hatta waarschuwde voor verzet van het leger; hij trok zijn verklaring van 10 november en eerdere concessies in;

Federalisten werden buiten het overleg met de Republiek gehouden en voelden zich gepasseerd en niet serieus genomen;

Anak Agung: alleen interim-regering als Nederland van politonele actie afzag; zette Nederland toch door dan zou zijn regering aftreden; voor Pasundan gold hetzelfde.

4 december 1948

Slotgesprek met Hatta.

5 december 1948

Vertrek Nederlandse ministersploeg en parlementaire delegatie.

7 december 1948

Aide memoire Amerikaanse ambassade: Marshall hulp in gevaar;

VS dreigen met maatregelen via de Veiligheidsraad.

11 december 1948

Commissie: overeenkomst met Republiek uitgesloten.

13 december 1948

Cochran naar Jogya.

15 december 1948

Hatta wil weer praten.

17 december 1948

Om 15.15 uur Nederlands antwoord ontvangen door Cochran en op 16.30 uur aan Hatta kunnen doorgeven;

Niet meer dan achttien uur voor een antwoord; Cochran is daar verontwaardigd over.

18 december 1948

Om 03.30 uur speciale zitting Nederlands kabinet om antwoord uit Batavia af te wachten;

Om 08.00 uur bericht: Hatta had nog steeds niet geantwoord vanwege ziekte.

19 december 1948

In de vroege ochtend van die zondag kwamen de troepen in beweging;

Tweede Politonele Actie (tot 5 januari 1949);

Republikeinse leiders in Jogya worden gevangen genomen: Soekarno, Hatta e.a..

20 december 1948

Verklaring Drees over Nederlands-Indië in Tweede Kamer;

CPN-motie tegen deze militaire actie verworpen.

24 december 1948

Veiligheidsraad neemt gematigde resolutie aan (J.J.P. de Jong, 2015, p. 203);

De VS dreigen met intrekking Marshall hulp.

28 december 1948

Harde Chinese resolutie aangenomen met de sommatie aan Den Haag om binnen 24 uur de gevangenen (Soekarno, Hatta, Sjahrir e.a.) vrij te laten;

Politieke agenda in Den Haag ontbrak (J.J.P. de Jong, 2015, p. 204).

1949

Begin januari 1949

Ook op Sumatra gestelde doelen veroverd;

61% van de Nederlanders keurden de actie goed, 19% verklaarde zich tegen en 19 % wist het niet (NIPO-enquête);

De latere verbijstering over die cijfers bij journalisten en historici had alles te maken met de voorgeschiedenis die vrijwel niemand meer leek te kennen (J.J.P. de Jong, 2015, p. 199).

4 januari 1949

Drees vertrekt naar Batavia.

5 januari 1949

Einde Tweede Politionele Actie.

6 januari 1949

Drees arriveert in Batavia.

10 januari 1949

Drees ontwikkelt met Beel een stappenplan:

In januari 1949 een interim-regering;

In juli 1949 verkiezingen;

Op 1 januari 1950 soevereiniteitsoverdracht;

Stappenplan valt goed in VR.

12 januari 1949

Drees in gesprek met Supomo; zou informele bespreking hebben op Bangka.

13 januari 1949

BFO (Overleg Federatieve Staten) wilde conferentie met 'prominente' Republikeinse personen.

13 - 17 januari 1949

Drees met buikloop in bed.

15 januari 1949

CGD bezoek aan Bangka : ze zaten achter prikkeldraad; internationale opschudding;

Van Roijen in zijn hemd (J.J.P. de Jong, 2015, p. 206);

VS stellen planning op om Nederland via resolutie onder strenge controle van de Veiligheidsraad te stellen (J.J.P. de Jong, 2015, p. 207).

17 januari 1949

PvdA-partijcongres: Banka-incident;

Missie Drees levert niets op.

18 januari 1949

Drees overlegt met Sjahrir.

20 januari 1949

Drees en Anak Agung: onderstrepen dat Republiek in ieder overleg onmisbaar bleef;

Drees vertrek naar Nederland;

Drees doorbreekt zo, in zijn overleg met Anak Agung, de sabotage van het driemanschap Beel - Sassen - Romme;

Maakte weg vrij voor plan-Beel (J.J.P. de Jong, 2015, p. 222).

24 januari 1949

Kabinet verwerpt Jessup (Van Roijen)-alternatief: status Republiek afhankelijk van verkiezingen in juli 1949.

28 januari 1949

Resolutie Veiligheidsraad: onmiddellijk staakt het vuren;

Vrijlating politieke gevangenen;

Terugkeer Republikeinse leiders naar Jogya en onderhandelingen met 'assistance' van de United Commission for Indonesia (UNCI) met sterk ingeperkte bevoegdheden in vergelijking met CGD (regelmatig rapporteren en aanbevelingen doen);

Basis overleg Linggardjati en Renville (J.J.P. de Jong, 2015, p. 213);

Gemiste kans van Den Haag (J.J.P. de Jong, 2015, p. 214).

31 januari 1949

Tegenvoorstel Sassen mislukt.

Januari – april 1949

Aankomst 43 ZIB (H-Brigade).

6 februari 1949

Anak Agung (BFO) overleg met leiders op Bangka;

Tevergeefs, zij vertrouwden op VR (J.J.P. de Jong, 2015, p. 223).

11 februari 1949

Sassen vertrekt als minister.

14 februari 1949

Van Maarseveen volgt Sassen op;

Gangbare stelling dat de Tweede Politionele Actie de internationale goodwill verspeelde, de Republiek wilde liquideren, een neokoloniaal beleid voerde;

De VR greep in en strafte Nederland af en dwong tot koerswijziging: '*kort en goed onjuist*' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 232).

16 februari 1949

Drees in Tweede kamer over aftreden Sassen en aantreden van Maarseveen, over plan Beel;

Motie van wantrouwen (Schouten) verworpen.

24 februari 1949

Hans Boon (BuZa) gesprek met H.B. Baruch, VS-ambassadeur in Den Haag;

Herstel Jogya in ruil voor politieke concessies.

26 februari 1949

Eindplan Beel openbaar: z.s.m. een RTC, Republikeinse regering en BFO;

Republikeinse leiders tevoren in vrijheid gesteld;

Geen verkapte overgangperiode;

Op RTC hoofdlijnen Uniestatuut;

Voorafgaande aan de overdracht een interim-regering (uiterst kort);

UNCI een bemiddelende rol;

Republiek zou worden hersteld nadat een politiek akkoord tot stand was gekomen (J.J.P. de Jong, 2015, p. 224);

De mythe over de echte opstelling van het kabinet (J.J.P. de Jong, 2015, p. 326).

28 februari 1949

Reactie republiek door Mohamad Roem: tegen het plan.

1 maart 1949

Anak Agung (BFO) staat positief tegenover voorstel en aanvaardt uitnodiging voor een RTC graag;
Zet Republiek daarmee onder druk.

1 maart 1949

TNI (o.l.v. Soeharto) aanval op Jogya;
Vrij snel teruggeslagen door Nederlandse militairen.

2 maart 1949

Warren R. Austin, VS-vertegenwoordiger in de VR zag er wel wat in, mits men de indruk vermeed de VR-resolutie te wijzigen;
BFO-delegatie naar Bangka;
Soekarno: wapenstilstand;
Ontbinding Noodregering;
Instemmen met een RTC alsook directe overdracht soevereiniteit, *nadat* de Republiek in Jogya zou zijn hersteld;
Nederlandse politiek komt nog met een afzonderlijke voorconferentie om *voordat* of *nadat* te bespreken.

8 maart 1949

Stikker doet voorstel aan Britse collega Bevin met verzoek door te geleiden aan de Amerikanen;
Atlantisch dreigement.

10 maart 1949

Bijeenkomst VR gepland.

10 maart 1949

Cochran en enkele leden UNCI naar Bangka.

In maart en april 1949

Sterke toename gevechtsacties, meer dan vijf keer (maart) en zes keer (april) vaker dan in oktober 1948;
Intensieve guerrilla- en volksoorlog;
Aan Nederlandse kant tendens daarop met groeiend, ongericht en massaler geweld en excessen te reageren (J.J.P. de Jong, 2015, p.232).

19 maart 1949

Simatupang en Generale Staf: doorgaan betekent langdurige oorlog die Indonesië totaal zou vernietigen;
Slotsom: diplomatie heeft prioriteit. '*Het was een revolutionaire omslag*' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 231);
Sudirman en Nasution bleven geloven in militaire aanpak;
Palar beschuldigt Nederlandse militairen van 'nazimethoden' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 235).

23 maart 1949

Ruling Canadese vertegenwoordiger VR McNaughton.

24 maart 1949

Kabinet akkoord met Ruling.

31 maart 1949

Gesprek Stikker - Acheson; krijgt hulp van Paul Henri Spaak;
Ingenieuze propositie van Austin (VS-vertegenwoordiger bij de VR) als reactie op de problematiek in de volgorde van de punten: terugkeer gevangen republikeinse leiders naar Jogya, het besluit over een RTC en de wapenstilstand. (J.J.P. de Jong, 2015, p. 242).

1 april 1949

Republikeinse regering stelde zware condities: eerst herstel, pas daarna besluiten;
Accepteerde uitnodiging maar stelde zware eisen.

4 april 1949

Ondertekening Atlantisch Pact voorzien;
De kern volgens J.J.P. de Jong (2015; pp. 244 - 246): Stikker gebruikte de al dan niet toetreding van Nederland tot dat Pact als drukmiddel op de Amerikanen.

12 april 1949

Van Roijen arriveert in Batavia.

14 april 1949

Eerste bijeenkomst onderhandelaars onder leiding van de UNCI.

27 april 1949

Hatta en Van Roijen gooien het roer om: laten Cochran hun conclusies presenteren; in de vorm van Republikeinse verklaring en Nederlands antwoord daarop.

Begin mei 1949

Roem niet akkoord en eist meer (het gehele sultanaat Jogya vrij geven).

2 mei 1949

Roem terug uit Bangka met hetzelfde standpunt.

7 mei 1949

Van Roijen-Roem-akkoord door druk VS tot stand gekomen en uitstekend opereren Van Roijen; Lauweren voor Van Roijen, maar een standbeeld voor Stikker (J.J.P. de Jong, 2015, p. 260).

12, 17 - 18 mei 1949

Verklaring Van Maarseveen over Van Rijen-Roem-akkoord;
Tweede Kamer in meerderheid akkoord met kabinetsbeleid.

25 mei 1949

Spoor overlijdt in Batavia.

22 juni 1949

Het akkoord van Des Indes:
Implementatie staakt het vuren;
Herstel Republiek in Jogya;
Nederlandse leger ontruimt op 24 juni Jogya;
Algeheel pardon (J.J.P. de Jong, 2015, p. 267);
Opvatting Simatupang (J.J.P. de Jong, 2015, pp. 268- 271).

24 juni 1949

Nederlandse troepen verlaten Yogyakarta.

29 juni 1949

Ontruiming Jogya voltooid.

6 juli 1949

Soekarno e.a. landen op Maguwo.

10 juli 1949

Sudirman in Jogya.

11 juli 1949

Noodregering-Sjarifuddin in Jogya ;
Oppositie en TNI stemden in met akkoord;

Positief effect Tweede Politionele Actie op dit akkoord (J.J.P. de Jong, 2015, pp. 270, 271);
Belangrijke rol Simpatupang.

13 juli 1949

Verklaring kabinet;

Motie-Andriessen: eerst wapenstilstand uitvoeren alvorens de RTC te starten.

Begin augustus 1949

Nederlandse militairen arresteren 1.500 TNI'ers ;

Commotie.

10 en 14 augustus 1949

Officieel staakt het vuren op Java en Sumatra: drie en een halve maand tussen aankondiging en afkondiging;

In die periode gaven beide legers 'gas' om posities te verbeteren; in de laatste week voor het staakt-het-vuren werd gas teruggenomen;

(N.B.: toen Sudirman het staakt-het vuren weigerde en dreigde met aftreden, blokkeerde Soekarno dat door met hetzelfde te dreigen. 'De TNI-top bond daarna in' [J.J.P. de Jong, 2015, p. 272]);

Het ging om de verdeling van patrouillegebieden.

16 en 17 augustus 1949

Confrontatie met de Tweede Kamer;

Berichten over excessief optreden Nederlandse militairen (Frans Goedhart, PvdA);

Nederland tweeslachtig: amnestie en ook strafrechtelijk onderzoek en ruimte willen creëren binnen ordonnantie om evident oorlogsmisdaden daadwerkelijk te vervolgen. 'Pas toen de Republiek hier niet mee instemde, zag men ervan af' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 278).

23 augustus 1949

Start RTC;

Hatta: kernprobleem was gelegen in de overgangperiode (J.J.P. de Jong, 2015, p.279);

De Uni: licht; de schulden; de militaire kwestie.

Eind augustus 1949

TNI vrijwel overal in het offensief;

Op voorstel Nederlandse delegatie gezamenlijke patrouille- en bestuursgebieden opzetten;

Republiek reageerde positief.

10 september 1949

Schema van Lovink; werkte als boemerang.

9 oktober 1949

Tering naar de nering zetten: bepaalde regentschappen in Midden- en Oost Java ontruimen, secundaire posten ontruimen en troepen concentreren.

14 oktober 1949

De TNI en extreme militaire groepen rukken overal op, een groot gevaar voor de toekomst;

De Republikeinse delegatie kreeg haast: per 1 november spijkers met koppen slaan en overdracht ultimo december 1949.

16 oktober 1949

Sultan van Jogya eist dat Nederlandse troepen op de kortst mogelijke termijn uit geheel Java worden teruggetrokken; Hatta neemt die eis over;

Lovink: aan Indonesische zijde houdt men zich niet aan afspraken; geen illusies over goede trouw tegenspeler.

23 oktober 1949

Week erop laatste beslissingen nemen.

Eind oktober 1949

Overeenstemming tussen Nederland en de Verenigde Staten van Indonesië m.u.v. Nieuw-Guinea en diens recht op zelfbeschikking;

Federalisten lieten het op de militaire kwestie volledig afweten (J.J.P. de Jong, 2015, p. 289).

2 november 1949

Sluiting RTC.

3 november 1949

Amnestieordonnantie.

4 november 1949

Eerste fase ontruiming Jogya voltooid.

15 november 1949

Tweede fase afgerond.

6 t/m 14 december 1949

KNIP (Komite Nasional Indonesia Pusat) akkoord: 226 stemmen voor, 62 stemmen tegen en 31 onthoudingen.

8 december 1949

Magistrale rede Van Maarseveen: in de blik van ons volk overheerst niet de rede maar het sentiment.

9 december 1949

Wet Soevereiniteitsoverdracht aangenomen: 71 stemmen voor en 29 stemmen tegen;

CPN stemt tegen: geen volledige overdracht maar in feite wordt het kolonialisme voortgezet.

14 december 1949

Plechtige bijeenkomst: de Republiek, de negara's en daerahs in BFO, ondertekenen de voorlopige constitutie.

15 december 1949

Derde fase gefinaliseerd.

16 december 1949

Soekarno gekozen als president van de 'Verenigde Staten van Indonesië', bekrachtiging in de Assemblee en de Senaat van de vorming van deze vorm van zelfstandigheid.

23 december 1949

Eerste Kamer akkoord: 34 stemmen voor en 15 stemmen tegen.

27 december 1949

Soevereiniteitsoverdracht in paleis op de Dam;

Parallele ceremonie in Jakarta, rood-wit-blauw op het paleis aan het Koningsplein wordt gestreken en de 'sang merah putih' gehesen; dezelfde vlag als die op 17 augustus 1945 op de Pegangsaan Timyr had gewapperd.

25 april 1950

Proclamatie RMS op grond van bij soevereiniteitsoverdracht overeengekomen zelfbeschikkingsrecht; D.m.v. militaire invasie vanuit Java met geweld de kop in gedrukt.

17 augustus 1950

Soekarno proclameert de eenheidstaat, de 'Republiek Indonesië'.

Nabeschouwing

Nabeschouwing J.J.P. de Jong, *De terugtocht. Nederland en de dekolonisatie van Indonesië*, 2015; pp. 297 e.v.:

- Nederland moraliseerde het verleden (van Doorn);
- Na korte periode van poging tot herstel koloniaal gezag: systematisch beleid van geleidelijke dekolonisatie;
- Centrale thema: de diplomatieke inspanningen versus de weerbarstige achterbannen;
- De internationale factor: absoluut dieptepunt was het besluit in de zomer van 1947 niet naar Jogya op te rukken; zou de afloop beslissend inkleuren;
- Blunder van niet doordrukken naar Jogya op conto van Drees/PvdA;
- Deelstaten: te veel als een instrument gehanteerd om de Republiek onder druk te zetten;
- Nederland ging zelf radicaal overstag: geen overgangperiode;
- Onmiddellijke overdracht van soevereiniteit werd het devies; de schoen wrong bij de overgangperiode (p. 304);
- TNI- Sudirman, Nasution, pas laat door de bocht;
- Nederlandse militaire aanwezigheid een absolute voorwaarde voor het op overleg gerichte Nederlandse beleid; zonder de aanwezigheid van het Nederlandse leger en zonder de voortdurende militaire inspanningen na de Tweede Politionele Actie zou er - zo laat Simatupangs *Laporan dari Banaram*, duidelijk zien - van overeenkomsten geen sprake zijn geweest (p. 304);
- Nederlands beleid alleszins redelijk, zeker ook in vergelijking met de Fransen en Britten;
- Het moraliseren van het verleden: *'Dit populaire beeld was - dat hoeft geen betoog - niet alleen een visie die nogal van de feiten was losgezongen, maar ook een stelling die inzicht in de werkelijke gang van zaken verhinderde. Het droeg aldus bij aan het ontstaan van een immense doofpot'* (p. 298).

Overige relevante data

1951

J.E. Dinger bestempelt de Dienst der Volksgezondheid (opgericht in 1911) als een organisatie die een voorbeeld is geweest voor de gezondheidszorg in Tropische gewesten. (Het aandeel van Nederland in de vooruitgang der Geneeskundige wetenschap van 1900 tot 1950. Tropische hygiëne. Ned. Tijdschrift Geneeskunde 1951, 95:3718-23).

1954

Rapport Commissie-Van Rij/Stam over Zuid-Celebes-affaire: beoordeelt situatie als 'voslagen anarchie', veroordeelt contraterreur, houdt hoogste politieke en militaire leiding verantwoordelijk.

1968-1969

J.Hueting

1969

Excessennota: behandelt meer dan 70 excessen; stelt m.b.t. de Zuid-Celebes-affaire vast dat onderluitenant Vermeulen, kapitein Rijborsz en majoor Stufkens verantwoordelijk zijn voor een militair exces, kapitein Raymond Westerling niet

1970

Van Doorn/Hendrix, *Ontsporing van geweld*

1971

Bezoek koningin Juliana aan Indonesië; een succes.

1984

IJzereef, *Westerling en de Zuid-Celebes-affaire*

1988

H.L. Wesseling, *Indië verloren, ramspoed geboren*

1988

L. de Jong, deel 12 - Epiloog, eerste helft, hoofdstuk 7, *'De worsteling met de Republiek Indonesië'*

1988

Indisch Monument in Den Haag

1988

Speciaal monument in Roermond

1989

Stichting Veteranenplatform

November 1991 en maart 1996

In Linggardjati en Den Haag congressen met een keur van Indonesische, Internationale en Nederlandse historici over reconstructie van de gebeurtenissen. Cruciale vragen: Was het niet juist een langdurige diplomatieke worsteling? Draaide het nu wel om herstel van het koloniale gezag of juist om geleidelijke dekolonisatie? Was er wel sprake van een simpel contrast tussen kolonisator en gekoloniseerde of stak de Indonesische kwestie heel wat ingewikkelder in elkaar? Was de traditionele visie wel correct of was men hard toe aan een algehele revisie? 'De antwoorden liepen dwars door de Nederlandse en Indonesische geleidingen heen' (J.J.P. de Jong, 2015, p. 328).

1993 – 1995

Graa Boomsma (15 februari 1953; schrijver, dichter, literatuurcriticus voor *De Waarheid*) vergelijkt militaire excessen met SS-oorlogsmisdaden.

1993

Nederlandse regering weigert Poncke Princen een visum.

1994

Minister Van Mierlo verleent Poncke Princen wél een visum; die ziet dit als een vorm van eerherstel; veteranen verontwaardigd over besluit Van Mierlo.

1995

Minister-president Kok en minister van Buitenlandse Zaken Van Mierlo schrijven aan TK (30 januari 1955) dat Nederland 17 augustus 1945 erkent als datum van de onafhankelijkheidsverklaring.

1995

Bezoek koningin Beatrix aan Indonesië verschoven van 17 augustus naar het najaar; in haar toespraak zegt zij dat 17 augustus 1945 de datum is waarop Indonesië haar onafhankelijkheid uitriep. Jan Blokker: 'nationaal narcisme'; J.L.Heldring: 'Is Nederland rijp voor de psychiater?'

Bezoek van koningin Juliana en prins Bernard in 1971 aan Indonesië was een groot succes. Bezoek van koningin Beatrix in 1995 aan Indonesië heeft veel voeten in de aarde. 'Wat is er allemaal gebeurd dat iets wat in 1971 geen enkele rimpeling in de Nederlandse publieke discussie veroorzaakte, nu een geweldige ophef teweegbrengt?' Heldring constateert: aan Indonesische kant niets. Dus moet er iets aan Nederlandse kant zijn veranderd. Wat? Heldring heeft het over ingrediënten voor een collectieve psychose: gevoelens van vernedering (of althans frustratie), verongelijkheid en een beginnende heldenverering (hij duidt op Voorhoeve en Srebrenica) en onze zeligheidscultuur die een leger van psychologen en welzijnswerkers op die helden loslaat. 'Zou niet eerder het hele Nederlandse volk op de sofa van de psychiater moeten gaan liggen?' (NRC Handelsblad van 25 juli 1995, p. 7).

1999

J.A. de Moor, *Westerlings Oorlog*

2000

Veteraneninstituut

17 augustus 2005

Minister van Buitenlandse Zaken Bot bezoekt Indonesië en bevestigt dat Nederland de datum 17 augustus 1945 erkent als die waarop de onafhankelijkheid werd uitgeroepen.

2007

Actiecomité rakelt militaire actie bij Rawah Gedeh op.

2011

- Beslissing Rechtbank Den Haag; J.J.P. de Jong: met de historische context werd de hand gelicht (2015, p. 326);

- J.J.P. de Jong: geen sprake van serieuze zoektocht; herhaling van zetten, steeds weer dezelfde thema's uitgelicht en uitvergroet: militaire excessen, de 'politioele acties' en 17 augustus 1945 (2015, p. 327);

- J.J.P. de Jong: 'Terwijl in Nederland de rituele gebedsmolens draaiden, bleef het in Indonesië al die tijd bladstil. De Indonesische regering voelde er met de herinnering aan het massale geweld tijdens de Bersiap-periode niets voor om in de debatten te worden betrokken. Hij vraagt zich af: 'Wie gaat uiteindelijk in de discussie bovendrijven?' (2015, p. 327):

- 1) de rebellengeneratie van de jaren zestig en zich herhalende media verstard in moraliserende mythes en hypes;

- 2) de Indische generatie en de veteranen gevangen in de tijd, of toch:

- 3) de historici en de jongere garde in hun queeste dit zeldzaam gecompliceerde drama te ontrafelen? (J.J.P. de Jong, 2015, p. 328).

2012

J.A.A. van Doorn/W.J. Hendrix, *Ontsporing van geweld*, vierde, herziene druk.

2016

R. Limpach, *De brandende kampongs van Generaal Spoor*.

2017

Start grote dekolonisatieonderzoek, NIOD, KITLV en NIMH.

2018

Prof. dr. P.C. Emmer, *Het zwart-wit denken voorbij. Een bijdrage aan de discussie over Kolonialisme, Slavernij en Migratie*.

2019

Mr. Bauke Geersing, *Kapitein Raymond Westerling en de Zuid-Celebes-Affaire (1946 - 1947). Mythe en werkelijkheid*; tegenstem inzake het meerjarenonderzoek; het dekolonisatieonderzoek Nederlands-Indië 1945 - 1950.

2020

Start activiteiten van de AUORE-groep: voor integrale wetenschappelijke bestudering van de dekolonisatieperiode Nederlands-Indië 1945 - 1950.

2020

Koning Willem Alexander bevestigt tijdens het bezoek aan Indonesië (10 maart 2020) het eerder door Nederland uitgesproken standpunt m.b.t. de datum van 17 augustus 1945.

2020

Martin Bossenbroek, *De wraak van Diponegoro. Begin en einde van Nederlands-Indië*. De dader - slachtofferaanpak is louter en alleen het gevolg van hedendaagse veranderingen in normen, waarden en morele criteria, waaraan met terugwerkende kracht universele eeuwigheidswaarde wordt toegekend (p. 681). Het opdringen van de slachtofferrol aan de Indonesiërs en hen dwingen onze excuses te aanvaarden is niet postkoloniaal. 'Dat is simpelweg neokoloniaal 2.0' (p. 682). Geschiedschrijving dient de 'spelers' te beschrijven in hun eigen tijd, 'met al hun goede bedoelingen en kwade intenties, hun verdiensten en tekortkomingen, hun daden en misdaden. Niemand uitgezonderd. Beweegredenen begrijpen, factoren duiden, uitkomsten verklaren, dáár zou het in historische studies over moeten gaan. Het is de hoogste tijd voor de definitieve dekolonisatie van Indonesië, ook in de geschiedschrijving' (p. 682).

2020

Kolonel b.d. drs. Anne Tjepkema, 'Kanttekeningen bij het Meerjarenonderzoek Dekolonisatie', *Mars et Historia*, nr. 3, 202.

2020

Drs. Cees Somers en kolonel b.d. drs. Anne Tjepkema, 'De affaire-Pesing, richtte een OVW-bataljon een bloedbad aan?', *Carré* 5-2020

2020

Kolonel b.d. A. Kruize, 'Meerjarenonderzoek Nederlands-Indië, 1945 – 1950. En hoe de geschiedenis dreigt te worden gekleurd', *Carré* 6-2020.

2020

Prof. dr. Peter Romijn, reactie op 'De affaire-Pesing, richtte een OVW-bataljon een bloedbad aan?', *Carré* 7-2020.

2020

Repliek kolonel b.d. drs. A. Tjepkema en drs C. Somers, 'De affaire-Pesing, het verzonnen bloedbad', *Carré* 7-2020.

2020

Thijs Brocades Zaalberg en Bart Luttikhuis, 'Extreem geweld tijdens dekolonisatieoorlogen in vergelijkend perspectief, 1945 – 1962', *BMGN*, 2020, pp. 43 - 51.

2020

Huw Bennet en Peter Romijn, 'Liever geen onderzoek, (1945 - 1960)', *BMGN*, 2020, pp. 52 - 71.

2020

Stef Scagliola en Natalya Vince, 'Verkrachting tijdens de Indonesische en Algerijnse onafhankelijkheidsoorlogen', *BMGN*, 2020, pp. 72 - 92.

2020

Azarja Marmanny en Brian Mc Allister Linn, '*Technisch geweld* in de Nederlands-Indonesische Oorlog', *BMGN*, 2020, pp. 93 - 110.

2020

Roel Frakking en Martin Thomas, 'Indrukken van de microdynamiek van revolutionair en contrarevolutionair geweld', *BMNG*, 2020, pp. 111 - 131.

2020

J. Th. Jansen van Galen, 'Een Nederlands Fiasco: de dekolonisatie van Indonesië', *Liberale reflecties*, december 2020.

2021

Kolonel b.d. Maarten de Jongh Swemer, 'Wij danken ons leven aan Westerling', *Carré* 1-2021.

2021

Mr. Bauke Geersing, 'Meningen van anderen: discussie onderzoek Indonesische dekolonisatieoorlog', *Militaire Spectator*, 22 maart 2021.

Slot

Zoals het er nu uitziet, heeft de door J.J.P. de Jong als rebellengeneratie aangeduide groep nogal wat invloed op de loop van het dekolonisatieonderzoek, tot nu toe. Voor een transparant, controleerbaar feitenrelaas en integere wetenschapsbeoefening, zoals het kabinet (brief d.d. 2 december 2016), het onafhankelijke onderzoekgenootschap AUORE en anderen voorstaan, is het van belang dat de (KNIL-)veteranen en de Indische generatie actief positie kiezen en de groepen die een integer historisch onderzoek voorstaan, zich verenigen.

De leiding van het Meerjarenonderzoek is tot nu toe niet bereid gebleken de discussie en het wetenschappelijk debat met de aanhangers van integere wetenschapsbeoefening aan te gaan. Dit in weerwil van de wens van de regering tot een dergelijke aanpak.

In plaats daarvan kiest zij voor het in een onjuist daglicht plaatsen van wetenschappelijke kritiek, heeft zij de onderzoeksopdracht van de regering naast zich neergelegd, roept echter de suggestie op dat het tegendeel het geval is, beschuldigt critici van het hanteren van complottheorieën, doet zij aanvallen op de persoon van critici en beschuldigt die van het nemen van een loopje met de waarheid, transparant, noch integer te zijn, weigert zij, ondanks herhaald verzoek, standpunten van critici op de website van het onderzoek te plaatsen, terwijl de teksten waarop door dezen wordt gereageerd wel op die website staan.

Het feitenrelaas maakt duidelijk dat concentratie op het beweerde excessieve, d.w.z. onrechtmatige, geweld van Nederlandse militairen, zoals het Dekolonisatieonderzoek doet, voorbij gaat aan de brede context, voorbij gaat aan het excessieve geweld van de onderscheiden strijdgroepen die Japanse deserteurs in hun midden hadden, die gebruik konden maken van een enorm wapenarsenaal, die zich in hun optreden niet hielden aan de toepasselijke oorlogsrechtelijke regels en die structureel gebruik maakten van non discriminatoire strijdwijzen. Een dergelijke eenzijdige concentratie gaat ook voorbij aan het bendewezen dat in de literatuur duidelijk is beschreven. (P.M. van Wulfften Palthe, Over het bendewezen op Java, 1949, H.J. Koerts, Eens vrienden, altijd vrienden – Herontmoeting met Zuid-Celebes, 1989 en De vrijheid werd duur gekocht – Zuid Celebes na Japanse capitulatie, 1991)

De leiding van het onderzoek doet op deze wijze aan misinformatie, desinformatie en misleiding. Dat is een aanpak die zich niet verdraagt met het beoefenen van geschiedschrijving volgens de principes van wetenschappelijke integriteit (Nederlandse gedragscode wetenschappelijke integriteit 2018).

De door J.J.P. de Jong aangeduide derde groep, de historici en jonge garde die het gecompliceerde drama willen ontrafelen, heeft tot nu toe tevergeefs bij de leiding van het onderzoek verzocht om overleg en open communicatie.

2021 Er staat veel op het spel: het vinden van de feiten en het toepassen van integere wetenschapsbeoefening m.b.t. de dekolonisatie van Nederlands-Indië 1945 - 1950 en het op die wijze beschrijven van de historische werkelijkheid ervan. Pas dan kan sprake zijn van de definitieve dekolonisatie van Nederlands-Indië in de geschiedschrijving.

**Het Genootschap Pleitbezorgers Principes Wetenschappelijke Integriteit - AUORE,
7 april 2021**